

Biuletyn

**Koła Miłośników
Dziejów Grudziądza**

Rok IV: 2006
Data odczytu: 8.11.2006

Numer 32 (106)
Data wydania: 8.11.2006

Zbigniew Zawadzki, Tadeusz Rauchfleisz.

Pamięci zmarłych członków KMDG

Co roku około 2. listopada, na spotkaniu Koła Miłośników Dziejów Grudziądza wspomina się o zmarłych członkach KMDG. Ich krótkie biogramy były zamieszczane w kolejnych „Księgach Pamiątkowych”. W niniejszym Biuletynie podajemy te biogramy dla przypomnienia, według dat zgonu.

Franciszek ZAREMBA (ur. 25.08.1914 Raków - zm. 18.04.1989 Grudziądz), urzędnik i działacz społeczny. Działacz Grudziądzkiego Towarzystwa Kultury i Komitetu Odbudowy Pomnika Żołnierza Polskiego w Grudziądzu. Członek KMDG i Grupy Autorów i Prelegentów.

Fabian NOWAKOWSKI (ur. 12.05.1946 Złotoryja k. Torunia - zm. 23.01.1990 Grudziądz), technik mechanik, poeta i działacz społeczny. Absolwent grudziądzkiego Technikum Mechanicznego, związany z grudziądzkimi stowarzyszeniami literackimi, m. in. Grupą Literacką „Trynka” Członek-założyciel KMDG (od 24.09.1986 r.). Autor arkusza poetyckiego „Prezentacje literackie” (Grudziądz 1988).

Adam WOLNIKOWSKI (ur. 27.07.1915 Pniewite k. Kornatowa - zm. 1.08.1990 w Grudziądzu), handlowiec, historyk, bibliofil i redaktor. Absolwent grudziądzkiego gimnazjum. Właściciel księgozbioru o tematyce pomorskiej, który ofiarował miastu. Znajduje się on obecnie w Czytelni Regionalnej jego imienia, w Bibliotece Miejskiej w Grudziądzu. Redaktor „Rocznika Grudziądzkiego”, działacz Polskiego Towarzystwa Historycznego i członek-założyciel KMDG (od 24.09.1986 r.). Wydawca „Inwentarza starostwa grudziądzkiego z 1739 r.” (Grudziądz 1963). Zajmował się też fotografią i był autorem licznych widokówek o tematyce grudziądzkiej.

Władysław ŁATUSZYŃSKI (ur. 16.04.1925 Zdzięcioł, Wileńszczyzna - zm. 11.09.1990 Grudziądz), nauczyciel, dziennikarz, żołnierz AK i popularyzator dziejów Grudziądza. W Grudziądzu mieszkał od 1945 r. Pracownik grudziądzkich redakcji „Ilustrowanego Kuriera Polskiego” i „Gazety Pomorskiej”. Członek Polskiego Towarzystwa Historycznego i Grupy Autorów i Prelegentów przy KMDG. Redaktor grudziądzkich jednodniówek i autor pracy „Z dziejów okupacyjnych Grudziądza” (1960).

Aleksander KOWALSKI (ur. 4.01.1909 Berlin - zm. 18.04.1991 Grudziądz), oficer służby stałej artylerii WP, podpułkownik, ekonomista, miłośnik historii wojskowości i bibliofil. W Grudziądzu mieszkał od 1920 r. Absolwent m. in. grudziądzkiego gimnazjum, Oficerskiej Szkoły Artylerii w Toruniu, Wyższej Szkoły Wojennej w Warszawie i Wydziału Ekonomiki Produkcji Szkoły Głównej Planowania i Statystyki w Warszawie. Jako oficer służył m. in. w grudziądzkim 16 Pułku Artylerii Lekkiej. Autor artykułów o wojskowości w czasopiśmie wojskowych. Po II wojnie światowej pracował w różnych grudziądzkich zakładach pracy. Jako bibliofil, gromadził książki z dziedziny wojskowości. Sympatyk KMDG.

Henryk KLEINOWSKI (ur. 29.09.1929 Grudziądz - zm. 7.06.1991 Grudziądz), elektryk, kolekcjoner pamiątek o Grudziądzu i działacz społeczny. Członek - założyciel KMDG (od 24.09.1986 r.). Zbierał m.in. widokówki i fotografie dawnego Grudziądza oraz grudziądzkie druki. W albumie „Grudziądz” (Grudziądz 1991), opublikowano 7 grudziądzkich fotografii z jego zbiorów.

Konrad JARZYŃSKI (ur. 26.02.1912 Grudziądz - zm. 26.02.1992 Grudziądz), handlowiec, działacz sportowy i oficer rezerwy WP, podporucznik. Absolwent grudziądzkiego gimnazjum i Szkoły Ekonomiczno-Handlowej w Krakowie. Działacz Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”. W 1939 r. uczestniczył w wojnie z Niemcami, jako podporucznik 64 Pomorskiego Pułku Piechoty. Uczestnik „Olimpiady 44” - zorganizowanej przez jeńców w Woldenbergu. Po II wojnie światowej pracował w Kwidzynie i Grudziądzu. Członek KMDG.

Stefan GLIŃSKI (ur. 1925 Kcynia - zm. 17.11.1994 Grudziądz), dr med., lekarz ginekolog i historyk medycyny. Absolwent Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej w Poznaniu.

Przez 26 lat był ordynatorem Oddziału Ginekologiczno-Położniczego Szpitala Miejskiego w Grudziądzu. W 1975 r. uzyskał stopień doktora nauk medycznych. Członek KMDG. Autor prac naukowych o tematyce ginekologiczno-położniczej, prac z dziejów medycyny oraz książki „Dzieje Szpitala Miejskiego w Grudziądzu na tle historii szpitalnictwa grudziądzkiego” (Warszawa 1970). Współpracownik „Rocznika Grudziądzkiego”.

Kazimierz ZIELKE (ur. 6.12.1919 Jeżewo k. Laskowic - zm. 21.03.1995 Grudziądz), technik energetyk, bibliofil i kolekcjoner. Wieloletni pracownik grudziądzkiego „Elektrochemu”. Gromadził medale, monety i różne pamiątki o Grudziądzu oraz książki. Członek PTTK (instruktor krajoznawstwa regionu), KMDG i Koła Kolekcjonerów Pamiątek o Grudziądzu przy Klubie „Centrum”.

Władysława KRUSZEWSKA (ur. 28.02.1909 Duisburg, Niemcy - zm. 28.05.1995 Grudziądz), nauczycielka języków obcych i działaczka społeczna. Absolwentka Państwowego Seminarium Nauczycielskiego w Gnieźnie. Po 1945 r. pracowała jako nauczycielka języka angielskiego w I Liceum Ogólnokształcącym w Grudziądzu. Członkini KMDG i Towarzystwa Opieki nad Zabytkami.

Elżbieta ROGOZIŃSKA (ur. 20.11.1916 Dortmund, Niemcy - zm. 30.9.1996 Grudziądz). Ukończyła Szkołę Wydziałową w Grudziądzu, praktykantka w Zarządzie Miejskim. Zatrudniona w PKP, Pomorskiej Odlewni i Emalierni w Gru-

dziadzu oraz w browarze Kuntersztyn. Od 1986 r. na emeryturze. W 1979 roku odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Działaczka PTTK. W 1939 r. członek Związku Strzeleckiego Komendy Powiatu Grodzkiego

Salomea SUJKOWSKA (ur.11.5.1912 Grudziądz - zm. 29.10.1996 Grudziądz). Szkołę powszechną oraz Państwowe Gimnazjum Żeńskie ukończyła w Grudziądzu, studia medyczne ukończyła w 1937 r. w Poznaniu. W czasie okupacji hitlerowskiej należała do konspiracyjnego „Orła Białego” a następnie do Armii Krajowej. Pracowała jako lekarz w Szpitalu Miejski. W 1948 r. zdobyła stopień specjalizacji w zakresie radiologii i objęła kierownictwo pracowni Rtg. Po 1960 r. dojeżdżała do szpitala w Brodnicy i Łasinie, pracowała także w przychodni PKP. Od 1927 r. działała w PTTK. Była prezesem Koła nr 1 Terenowego PTTK, przewodniczącą Oddziałowej Komisji Opieki nad Zabytkami. Działała także w Polskim Towarzystwie Geograficznym.

W 1981 r. założyła Klub Inteligencji Katolickiej a 1986 r. była współzałożycielką KMDG. Uchwałą Rady Miejskiej z 10 czerwca 1992 r. otrzymała tytuł Honorowego Obywatela Grudziądza. Zmarła 29 października 1996 r.

Władysław MAJEWSKI (ur. 12.4.1929 Chojnice - zm. 1.11.1997 Grudziądz), technik mechanik, absolwent Liceum Mechanicznego w Grudziądzu (1951 r.). W latach 1951 - 1954 zatrudniony w Kraśnickiej Fabryce Wyrobów Metalowych w Kraśniku, od 1954 do 1990 r. w Pomorskiej Odlewni i Emalierni w Grudziądzu („Zasłużony Pracownik”, nagrody NOT-u za wybitne osiągnięcia w technice). Sportowiec, lekkoatleta - biegacz, instruktor lekkoatletyczny klubu sportowego „Stal”. Członek KMDG.

Edwin BRZOSTOWSKI W wigilię Świąt Bożego Narodzenia - 24 grudnia 1997 r. zmarł nagle jeden z wielce zasłużonych społeczników, działacz kultury, bibliofil, kolekcjoner pamiątek o Grudziądzu i miłośnik dziejów Grudziądza.

Urodził się 28 kwietnia 1924 r. w Korytowie (powiat świecki), w rodzinie listonosza Stanisława i Elżbiety z domu Fierek. Od około 1930 r. mieszkał z rodzicami w Grudziądzu. W 1937 r. ukończył grudziądzką Szkołę Powszechną im. K. Marcinkowskiego, a następnie był uczniem Państwowej Szkoły Budowy Maszyn. W okresie okupacji niemieckiej został wywieziony na roboty przymusowe do Gdańska, gdzie pracował w stoczni jako ślusarz narzędziowy, a później kreślarz. Po zakończeniu II wojny światowej pracował kolejno: w Fabryce Maszyn Rolniczych w Grudziądzu (1945-1947), Warmińskiej Fabryce Młocarń w Dobrym Mieście k. Olsztyna (1947-1951), Spółdzielni Pracy „Instalator” w Grudziądzu (1951-1952) i Pomorskiej Odlewni i Emalierni w Grudziądzu (1952-1981), gdzie był zatrudniony na stanowiskach konstruktora, kierownika inwestycji, kierownika technicznego, samodzielnego kontrolera jakości oraz specjalisty do spraw inwestycji. W 1981 r. przeszedł na emeryturę.

W latach 50. zainteresował się dziejami Grudziądza i jego zabytkami. Zaczął gromadzić pamiątki, książki, ekslibrisy o tematyce grudziądzkiej. Przez około 25 lat działał w Komisji Społecznych Opiekunów Zabytków przy Oddziale Pol-

skiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w Grudziądzu, a w ostatnich latach w Towarzystwie Opieki nad Zabytkami.

Należał do grona założycieli Koła Miłośników Dziejów Grudziądza, działającego przy Klubie „Centrum” Spółdzielni Mieszkaniowej. Od chwili powstania (1986 r.) przewodniczył zarządowi KMDG i reprezentował środowisko miłośników dziejów Grudziądza w zarządzie Grudziądzkiego Towarzystwa Kultury. Widział potrzebę prowadzenia przez Koło systematycznej działalności odczytowej o tematyce dotyczącej miasta i regionu grudziądzkiego, a także wydawania publikacji okolicznościowych. Sam również często wygłaszał odczyty.

Należał do Koła Miłośników Książki i Eklibrisu, Koła Kolekcjonerów Pamiątek o Grudziądzu, był członkiem Komisji nazewnictwa Ulic przy Radzie Miejskiej. Do końca życia pozostał jednym z aktywniejszych członków PTTK-owskiego Terenowego nr 1 im. Henryka Gąsiorowskiego.

Był współautorem sprawozdań z działalności KMDG publikowanych w „Roczniku Grudziądzkim”, przewodnika „Grudziądz i okolice”, składanki „Poznajemy zabytki Grudziądza” i wszystkich wydawnictw KMDG. Wchodził do rady redakcyjnej, która przygotowała do druku „Kalendarze Grudziądzkie” na 1997 i 1998 r.

Jerzy BALON (ur.16.9.1929 Grudziądz - zm. 16.5.1998 Grudziądz), czeladnik mechanik, absolwent Gimnazjum Mechanicznego w Grudziądzu (1949 r.), mistrz w rzemiośle mechanizmów precyzyjnych, działacz społeczny. Zatrudniony w Fabryce Narzędzi Rolniczych „UNIA” i w Pomorskiej Odlewni i Emalierni w Grudziądzu. Członek KMDG. Inicjator założenia w 1986 r. Klubu Radiestezyjnego, był kwalifikowanym radiestetą. Cechowała go skromność i pracowitość, dla wszystkich był bardzo życzliwy i uczynny. Zawsze chętnie dzielił się swoją bogatą wiedzą o Grudziądzu i regionie, które tak bardzo umiłował. I takim pozostanie w naszej pamięci.

Henryk JÓZEFOWICZ (ur.8.10.1918 r. w Wanne, Niemcy - zmarł 30.12.1998, Bydgoszcz). Szkołę podstawową i gimnazjum neoklasyczne ukończył w Grudziądzu w 1938 r. Był członkiem Związku Harcerstwa Polskiego i Ligi Morskiej, uprawiał żeglarstwo śródlądowe i morskie. W 1938 r. został wcielony do wojska. Ukończył Dywizyjny Kurs Podchorążych Rezerwy. We wrześniu 1939 r. był uczestnikiem walk nad Osą i Bzurą. Brał udział w Powstania Warszawskiego 1944 r.. Studia ekonomiczne ukończył w 1951 r.

Pracował w różnych przedsiębiorstwach na terenie Wielkopolski do przejścia w 1978 r. na rentę a później na emeryturę. Członek KMDG. Mieszkał w Bydgoszczy.

Leon SZCZEPANIAK (ur. 3.8.1922 Miasteczko Krajeńskie - zm. 27.12.1999 Grudziądz). Uczeń liceum im. Bolesława Krzywoustego w Nakle. Uczestnik wojny w 1939 r. Przeszedł szlak bojowy w armii gen. W. Andersa. Jako ekonomista był kierownikiem banków ludowych w Lisewie i Grudziądzu a także organizował i był pierwszym dyrektorem Przedsiębiorstwa Obrotu Zwierzętami

Hodowlanymi w Grudziądzu. Jako emeryt działał w związkach kombatanów, emerytów, Radzie Parafialnej kościoła św. Ducha. Był członkiem KMDG.

Henryk MECHLIŃSKI (ur. 30.10.1933 Grudziądz - zm. 26.8.2001 Grudziądz). Pracował zawodowo w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w Grudziądzu oraz Przedsiębiorstwie Budowy Instalacji i Urządzeń Elektrycznych „Elektrochem” w Grudziądzu. Ostatnio był emerytem tego przedsiębiorstwa. Do końca życia pełnił funkcję prezesa Stowarzyszenia Diabetyków w Grudziądzu. Znany był również w kręgach Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego jako przodownik turystyki kolarskiej - zweryfikowany dożywotnio i instruktor krajoznawstwa regionu. Był współzałożycielem koła PTTK nr 44 „Elektron” oraz przez 15 lat przewodniczącym Oddziałowej Komisji Turystyki Kolarskiej w Grudziądzu. Organizował wiele masowych imprez turystycznych. Z rowerem nie rozstawał się, mimo złego stanu zdrowia - do ostatniego dnia życia. Za działalność w turystyce został odznaczony złotą odznaką Zasłużony Działacz Turystyki i Złotą Honorową Odznaką PTTK.

Lech CALBECKI (1922 - 2001), urzędnik, działacz spółdzielczości mieszkaniowej w Grudziądzu, działacz Rady Nadzorczej SM i rad osiedlowych. Członek KMDG.

Alfons MURAWSKI Urzędnik - ekonomista. Do 1939 r. działacz ZHP (Harcerz Orli). Członek KMDG w Grudziądzu

Henryk MUSIELAK długoletni prezes Koła PTTK nr 7 Rencistów i Emerytów (Oddział Grudziądz), działającego przy Klubie „Epicentrum” Spółdzielni Mieszkaniowej na osiedlu Strzemięcín. Odznaczony Złotą Honorową Odznaką PTTK i odznaką „Zasłużony dla Oddziału PTTK w Grudziądzu”.

Jan STENZEL (ur. 8 V 1922, Grudziądz - zm. 21 XI 2003 Grudziądz), mgr farmacji, aptekarz, działacz społeczny i autor wspomnień.

Był synem Jana Stenzla, seniora (1874-1951), z zawodu aptekarza. Studia farmaceutyczne ukończył w Krakowie. W l. 1945-1951 wraz z ojcem prowadził aptekę „Pod Łabędziem” w Grudziądzu. Po jej upaństwowieniu w 1951 r. był kierownikiem apteki „Pod Lwem” w Grudziądzu. W 1988 r. przeszedł na emeryturę. Od dzieciństwa interesował się dziejami Grudziądza. Gromadził też książki i pamiątki o Grudziądzu. Członek KMDG. Na zebraniach KMDG wygłaszał też odczyty. Pod koniec swojego życia zaczął pisać swoje „Wspomnienia”. Jeden ich fragment pt. „Moje przeżycia okresie sierpień- listopad 1939 r., znajduje się w archiwum KMDG (ss. 15, mszp.).

Leon KUKLINSKI, (ur. 14 VII 1919 Grudziądz - zm. 10 I 2004) f długoletni pracownik GZPGum STOMIL - urzędnik i działacz społeczny. Członek Spółdzielni Mieszkaniowej od 1948 r. Członek Rady Nadzorczej Spółdzielni Mieszkaniowej (komisja rewizyjna) od 31.3.1959 r. i członek Komisji Mieszkaniowej, oraz Inwestycyjnej. Był też członkiem Koła Historycznego Spółdzielczości Mieszkaniowej w Grudziądzu a także KMDG. Odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi oraz Złotą Odznaką CZSBM (1986). Uchwałą Rady Nadzorczej został

wpisany do Honorowej Księgi Zasłużonych dla Spółdzielni Mieszkaniowej w Grudziądzu. Przekazywał materiały archiwalne do dziejów Spółdzielni

Helena BIESIADA (ur. 10 V 1911, Kornatowo, Ziemia Chełmińska - zm. 25 IV 2004, Grudziądz), urzędniczka, działaczka społeczna i religijna, chodziła z rodziny Wawrowskich i była wnuczką Gotfryda Klatta (1833-1897), Kaszuby i pruskiego podoficera, przywódcy znanego buntu żołnierzy w grudziądzkiej cytadeli (7 IV 1862 r.), skazanego na 20 lat twierdzy. Pod względem religijnym należała do kościoła metodystów. Po II wojnie uczestniczyła w odbudowie Zboru Metodystów w Grudziądzu, przy ul. Kosynierów Gdyńskich i należała do Misyjnego Stowarzyszenia Pracy Kobiet. Członkini KMDG (członek założyciel, 24 IX 1986 r.), PTTK- Oddziałowej Komisji Ochrony Zabytków i Towarzystwa Opieki nad Zabytkami.

Współpracowała też z PTG Oddział w Grudziądzu. W „grudziądzkim numerze” miesięcznika „Pielgrzym Polski” (1975, nr 4), opublikowała 2 art.: o historii grudziądzkiego zboru metodystów (1895-1975) i „W ojczyźnie Johna Weselea”, w którym opisała swój pobyt w Londynie.

Teodor SULERZYCKI (ur. 25 XII 1915 - zm. 26 II 2005, Grudziądz), członek KMDG.

Józef JASIŃSKI (ur. 20 IX 1911, - zm. 2 V 2005, Grudziądz), urzędnik, działacz społeczny i autor wierszy. W latach wojny został przez Niemców wywieziony z Kresów Wschodnich do prac przymusowych na terenie powiatu grudziądzkiego.

Po wojnie pracował m. in. w Zakładach Mięśnych w Grudziądzu. Wiersze publikował w prasie codziennej oraz w „Grudziądzkim Arkuszu Literackim” (nr 1-3, 1997, 1999, 2001). Członek KMDG, Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich, Sekcji Literackiej przy Klubie „Centrum” oraz Bractwa Białego Pasterza (Kraków). Wygłaszał też odczyty.

Jan SOKOŁOWSKI (ur. 26 VII 1918 Rzeszów - zm. 22 II 2006, Grudziądz), inż. budownictwa, działacz oświatowy i społeczny. W Grudziądzu mieszkał od 1921 r. Ukończył Państwowe Gimnazjum Humanistyczne w Grudziądzu (matura 1937), Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty w Ostrowi Mazowieckiej (1937), Szkołę Budownictwa w Krakowie (1940 -1942, technik budowlany) i Wydział Budownictwa Politechniki Krakowskiej w Krakowie (lata 50-te, inżynier). W 1939 r. walczył z Niemcami w okolicach Mińska Mazowieckiego, gdzie dostał się do niewoli niemieckiej. Po ucieczce z niewoli mieszkał w Krakowie. Po wojnie powrócił do Grudziądza i pracował kolejno: w Wydziale Budownictwa Urzędu Miasta Grudziądza (1945 - 1946), Grudziądzkich Zakładach Przemysłu Gumowego (1946 - 1969), Pomorskiej Odlewni i Emalierni (1969 - 1972), Grudziądzkim Przedsiębiorstwie Budowlanym - (1972 - 1975), Przedsiębiorstwie Budownictwa Rurociągów „Energopol” (1975-1979). W 1979 r. przeszedł na emeryturę. Przez 4 lata pracował jeszcze na 1/2 etatu w Przedsiębiorstwie „Hydrogeowiert”. W zakładach, w których pracował był szefem Wydziału

Budowlanego, Zastępcą Naczelnego Inżyniera oraz kierownikiem Działu Inwestycji i Głównym Specjalistą do Spraw Inwestycji. Poza pracą zawodową zajmował się działalnością społeczno-oświatową na terenie Grudziądza. Był członkiem NOT-u, GTK, Koła Wychowanków Szkół Średnich Grudziądza, ZBO-WID-u i Koła Miłośników Dziejów Grudziądza. Zbierał książki o Grudziądzu i inne pamiątki. Przez wiele lat uczestniczył w Zjazdach Kawalerzystów II RP. Posiadał odznaczenia, m. in. Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski i Medal za Udział w Wojnie Obronnej 1939 r.

Zygmunt TOMASZEWSKI (ur. 23 III 1927, Grudziądz - zm. 18 I 2005, Bydgoszcz), urzędnik, miłośnik dziejów Grudziądza i kolekcjoner. Był synem pracownika wojskowego. W Grudziądzu ukończył szkołę powszechną i został przyjęty do państwowego Gimnazjum Matematyczno-Przyrodniczego im. Bolesława Chrobrego. Wybuch II wojny światowej przerwał jego edukację. Maturę zdał dopiero w 1949 r. W okresie powojennym pracował jako zaopatrzeniowiec w Spółdzielni „Instalator”. W 1981 r. przeszedł na emeryturę. Od lat interesował się dziejami Grudziądza. Zbierał fotografie, książki i inne pamiątki o mieście. Członek KMDG. Wygłaszał też odczyty. Opracował biografię dr Rydygiera, pochodzącego z Dusocina. Zbierał też materiały o rodzinie Wysockich, z której pochodziła jego matka i zorganizował Zjazd Rodziny Wysockich w Śliwicach k. Tucholi.

Biogramy opracowali członkowie Zarządu KMDG.

(L.B.S.)

Redakcja: Tadeusz Rauchfleisz, KMDG. Logo KMDG wykonał Grzegorz Rygielski